

Generalni direktorat za bilateralne poslove

Br:

21. februar 2024.

IZVJEŠTAJ

o zvaničnoj posjeti ministra vanjskih poslova Crne Gore dr Filipa Ivanovića Republici Finskoj, 11-13. februar 2024.

Ministar vanjskih poslova Crne Gore dr **Filip Ivanović** boravio je u zvaničnoj posjeti Republici Finskoj, 11-13. februara 2024, na poziv ministarke vanjskih poslova Republike Finske **Eline Valtonen**.

Tokom boravka u Republici Finskoj, ministar vanjskih poslova dr Filip Ivanović imao je sastanak sa predsjednikom finskog Parlamenta (Eduskunta), **Jusi Hala-ahom**, kao i tête-à-tête sastanak sa ministarkom vanjskih poslova Republike Finske **Elinom Valtonen**, nakon kojeg je upriličen radni ručak dviju delegacija. Pored susreta sa finskim zvaničnicima, ministar Ivanović je boravio u posjeti **Evropskom centru izvrsnosti za suprotstavljanje hibridnim prijetnjama (Hybrid CoE)**, sa sjedištem u Helsinkiju, a u čijem radu Crna Gora učestvuje od 2019.

U sastavu crnogorske delegacije koju je predvodio ministar Ivanović bili su: v.d. generalnog direktora za bilateralne poslove u Ministarstvu vanjskih poslova Crne Gore, **Aleksandar Drljević** i desk oficir za Republiku Finsku u Ministarstvu vanjskih poslova Crne Gore, **Milena Draganić**.

Sastanak ministra vanjskih poslova Crne Gore dr Filipa Ivanovića sa predsjednikom Parlamenta (Eduskunta) Republike Finske, Jusi Hala-ahom

Zvanična posjeta ministra Ivanovića Republici Finskoj započela je sastankom sa predsjednikom Parlamenta (Eduskunta) Republike Finske, Jusi Hala-ahom. Sa finske strane sastanku su prisustvovali savjetnici predsjednika Parlamenta za međunarodna pitanja Sampo Sarinen i Mika Laksonen, dok su sa crnogorske strane sastanku prisustvovali v.d. generalnog direktora za bilateralne poslove u Ministarstvu vanjskih poslova Crne Gore, Aleksandar Drljević i desk oficir za Republiku Finsku u Ministarstvu vanjskih poslova Crne Gore, Milena Draganić.

Nakon veoma srdačne dobrodošlice upućene ministru Ivanoviću, **predsjednik Hala-aho** je izrazio zadovoljstvo prijateljskim odnosima koje dvije države baštine, naglasivši da je Finska izuzetno zahvalna na podršci Crne Gore njenom članstvu u NATO. Dodao i da Crna Gora može računati na nastavak finske podrške za integracioni proces ka članstvu u EU, ukazavši da je Helsinki nedvosmisleno naklonjen politici proširenja na temelju strogih i jasnih kriterijuma koji sve države kandidati moraju ispuniti na putu ka punopravnom članstvu. Na toj liniji, izdvojio je poziciju Crne Gore kao države kandidata koja ima stoprocentnu usklađenost sa Zajedničkom vanjskom i bezbjednosnom politikom EU, te istakao da je ova činjenica visoko cijenjena, uključujući i u dijelu političke i materijalne podrške Ukrajini, odnosno, osudi ruske agresije.

Ukazao na komplementarnost djelovanja Crne Gore i Finske u međunarodnom okruženju, kazavši da su vanjskopolitički prioriteti Finske fokusirani na kredibilno članstvo u NATO-u i nastavak sveukupne podrške Ukrajini. S tim u vezi, podsjetio da je ruska agresija na Ukrajinu promijenila dugogodišnji vanjskopolitički kurs Finske, usljed kojeg je donijeta odluka o članstvu ove nordijske države u NATO, dodavši da je finski Parlament gotovo jednoglasno odobrio njeno pristupanje. Sada Finska intenzivno radi na profilisanju svoje uloge i angažmana u Alijansi, imajući u vidu svoje realtivno nedavno učlanjenje. Predsjednik Hala-aho se ukratko osvrnuo i na unutrašnje prilike u zemlji, kazavši da je nakon prošlogodišnjih parlamentarnih izbora u Finskoj konstituisana koaliciona Vlada koja se sastoji od četiri politička subjekta. Pojasnio da je u pitanju koalicija četiri različite političke partije među kojima postoje određena neslaganja koja se tiču unutrašnje politike, navodeći kao primjer pitanje migracija, poreza i tržišta rada, ali i podvukao da među svim političkim akterima postoji neupitan konsenzus kada je riječ o vanjskopolitičkim prioritetima o kojima je ranije govorio.

Uz izraze zadovoljstva povodom upriličenog susreta, **ministar Ivanović** je ukazao na važnost njegove posjete Finskoj, kao prijateljskoj i onedavno savezničkoj državi. Na toj liniji, podsjetio je na ulogu Skupštine Crne Gore u ratifikovanju Protokola o pristupanju Finske u NATO i izrazio uvjerenje da će ova nova dimenzija odnosa otvoriti prostor i za produbljivanje bilateralne saradnje dvije zemlje.

Zahvalio je predsjedniku Hala-ahu na ponovljenoj i čvrstoj podršci za naš integracioni proces ka članstvu u EU i ukazao da je u pitanju ključni vanjskopolitički cilj i fokus u radu 44. Vlade Crne Gore. Ocijenio da je ruska agresija na Ukrajinu obnovila dinamiku u politici proširenja koja se sada mnogo više percipira iz ugla geopolitičkog, a ne samo tehničkog procesa. Crna Gora je u pregovaračkom procesu već dvanaest godina i najnaprednija je država kandidat u pogledu reformi i napretka, kazao je ministar, te pojasnio da naša država ne traži prečice za članstvo već napredak na osnovu ispunjenih kriterijuma i postignutih rezultata. Posljednje tri godine bile su politički dinamične, ali je nakon posljednjih parlamentarnih izbora u Crnoj Gori (jun 2023) ostvorena politička stabilnost na temelju koje je Vlada, uz podršku Parlamenta, isporučila važne rezultate u veoma kratkom periodu od tri i po mjeseca od formiranja. U tom smislu, pojasnio je da su nakon dugogodišnjeg čekanja u Parlamentu konačno zakružena imenovanja u pravosuđu čime je potvrđeno postojanje pomenute političke stabilnosti, uz konstruktivan dijalog sa opozicijom. Na taj način, slično kao u Finskoj, i u Crnoj Gori postoji neupitan konsenzus oko pitanja koja predstavljaju nacionalni interes, stoga je cilj održati ovaj pozitivan trend dobre saradnje. Jednako je važno i da pozitivan momentum koji je Crna Gora ostvarila bude prepoznat na evropskim adresama. Poruke sa posljednje Međuvladine konferencije veoma su pozitivne, ocijenio je ministar, ali je i ukazao kako je važno da u narednim mjesecima naš progres bude potvrđen na konkretan način, prvenstveno kroz dobijanje IBAR-a, nakon čega bismo mogli ući u proces zatvaranja određenih spremnih poglavlja. Vlada je odlučna u namjeri da ove godine napravi ključan napredak na evropskom putu, kao i da, dugoročno gledano, Crnu Goru učini spremnom za članstvo do kraja svog mandata. Iz tog razloga, zvanična Podgorica predano radi na održavanju redovnog dijaloga i komunikacije kako bi na adekvatan način prezentovala ostvareni napredak u svim prijestonicama država članica EU.

Ministar je ukazao da će Crna Gora nastaviti da implementira svoj utvrđeni vanjskopolitički pravac i potpunu usaglašenost sa Zajedničkom vanjskom i bezbjednosnom politikom EU, uključujući i podršku suverenitetu i teritorijalnom integritetu Ukrajine i primjenom svih paketa sankcija Rusiji. Kako je istakao, nastavićemo i kredibilno članstvo u NATO kroz izdvajanje 2% BDP-a za odbranu, aktivan doprinos u misijama, te ispunjavanje svih zadataka na planu unapređenja daljeg djelovanja Alijanse.

Predsjednik **Hala-aho** se saglasio sa šefom crnogorske diplomatije o potrebi da države aspiranti naprave osjetan i konkretan napredak nakon što isporuče rezultate, jer se na taj način stvara povjerenje između dvije strane – EU i država kandidata – te distribuira potvrda vjerodostojnosti procesa politike proširenja.

Na kraju razgovora, sagovornici su izrazili želju da u narednom periodu dođe i do jačanja parlamentarne saradnje dvije države, kroz grupe prijateljstva ili duge oblike saradnje između skupštinskih tijela. Sa finske strane ukazano da odluku o formiranju grupe prijateljstva donose poslanici na osnovu udruživanja o kojem samostalno odlučuju, te da ova procedura nije precizno definisana kao kod većine drugih predstavničkih tijela.

Nakon održanog sastanka, na poziv predsjednika Hala-aha, ministar Ivanović se upisao u Knjigu gostiju Parlamenta Republike Finske.

Radni ručak koji je ministarka vanjskih poslova Republike Finske Elina Valtonen upriličila u čast ministra vanjskih poslova Crne Gore dr Filipa Ivanovića

Prije početka radnog ručka koji je ministarka vanjskih poslova Republike Finske Elina Valtonen upriličila u čast ministra vanjskih poslova Crne Gore dr Filipa Ivanovića, održan je tête - à - tête sastanak šefova diplomatija. Radnom ručku su sa finske strane prisustvovali ambasador Republike Finske u Crnoj Gori Niklas Lindkvist, diplomatska savjetnica finske ministarke vanjskih poslova, Johana Lukarila, direktorica Direkcije za Jugoistočnu Evropu i proširenje EU, Mia Lahti i savjetnica u Direkciji za Jugoistočnu Evropu i proširenje, Heli Hjuvia. Sa crnogorske strane sastaku su prisustvovali v.d. generalnog direktora za bilateralne poslove u Ministarstvu vanjskih poslova Crne Gore, Aleksandar Drljević i desk oficir za Republiku Finsku u Ministarstvu vanjskih poslova Crne Gore, Milena Draganić.

Uz riječi tople dobrodošlice, **ministarka Valtonen** je kazala da zvanična posjeta šefa crnogorske diplomatije Finskoj svjedoči unaprijeđenom nivou međudržavnih odnosa, koji se temelje na savezništvu u NATO, kao i podršci za integracioni put Crne Gore ka članstvu u EU. Izrazila je uvjerenje da će posjeta rezultirati konkretnim modelima saradnje kojima će bilateralna dimenzija odnosa biti produbljena, posebno u ekonomskoj sferi, ocjenivši da je i ovaj proces uvezan za napretkom naše države na reformskom putu ka EU.

Ministar Ivanović je izrazio zahvalnost na pozivu za posjetu Helsinkiju, kao i srdačnoj dobrodošlici, uz zadovoljstvo činjenicom da su odnosi Crne Gore i Finske obogaćeni i produbljeni na temelju zajedničkih vrijednosti, uzajamnog poštovanja i razumijevanja.

Istakao je da Crna Gora cijeni podršku Finske za naš evropski put budući da se radi o ključnom vanjskopolitičkom prioritetu. Osvrnuo se na aktuelni politički kontekst u Crnoj Gori, zadržavajući se na važnim rezultatima koje je 44. Vlada Crne Gore ostvarila u veoma kratkom roku od svog formiranja. U tom dijelu, ministar je afirmisao značaj okončanja imenovanja u pravosuđu, koja su ostvarena zavidnom većinom u Skupštini Crne Gore, čime je napravljen važan progres u pregovaračkim poglavljima 23 i 24. Ocijenio da je prilikom izbora nosilaca pravosudnih funkcija potvrđena politička stabilnost i fluidna većina posvećena daljim reformskim procesima, a koji će omogućiti da Vlada Crne Gore napravi dalje korake za napredak ka punopravnom članstvu, fokusirajući se na ključne oblasti, poput vladavine prava i borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije.

Podvukavši našu posvećenost principu napredovanja prema zaslugama, ministar je iskazao očekivanje da naš ostavreni napredak bude prepoznat, što bi u tehničkom smislu procesa značilo dobijanje IBAR-a za poglavlja 23 i 24, koji bi doprinio daljem konkretnom napretku kroz zatvaranje spremnih poglavlja do kraja 2024. Ministar smatra da bi

ovakav scenario imao višestruke pozitivne implikacije u smislu potvrde politike proširenja kao jedne od najboljih politika EU, kao i slanja dobrog signala svim ostalim aspirantima na evropskom putu. Kao posebno važno, ukazao da bi na taj način sve benefite postepene integracije osjetio svaki član crnogorskog društva, čime bi se dodatno podržao entuzijazam u kredibilitet i važnost evropskog puta.

Ministarka Valtonen je iskazala visoko poštovanje prema dosadašnjim rezultatima Vlade, pozdravivši i njenu evidentnu odlučnost za sprovođenje daljih reformi. Ukazala kako su Crna Gora i Finska „na istoj strani“ shodno svojoj posvećenosti principu napredovanja prema zaslugama, izrazivši uvjerenje da će Evropska komisija na pravi način izvršiti procjenu ostvarenih rezultata Crne Gore, ukazavši kako je važno da to bude učinjeno prije evropskih izbora. **Apostrofirala je da naša država zasigurno može računati na nastavak finske podrške, istovremeno prenijevši spremnost da posredstvom TAIEX i Twinning formata Finska pomogne u dijelu uređenja katastra, budući da se radi o pitanju za koje je crnogorska strana u ranijim razgovorima iskazala interesovanje (studijske posjete; slanje eksperata).** S tim u vezi, ukazala da će Ambasada Republike Finske u Beogradu, koja na nerezidentnoj osnovi pokriva Crnu Goru, u narednom periodu raditi na operacionalizaciji ove podrške. Istakla je i da Finska podržava Plan rasta EU za Zapadni Balkan uz uvjerenje da se njime može podržati ekonomski rast i ubrzati neophodna društveno-ekonomska konvergencija.

Osvrnuvši se na kompleksnost aktuelne bezbjednosne arhitekture, ponovila je zahvalnost za podršku učlanjenju Finske u NATO, dodavši i kako se nada da će uskoro biti ispunjena obećanja i u odnosu na Švedsku. Kazala je kako je Finska i dalje u procesu prilagođavanja članstvu u kontekstu svoje uloge i interoperabilnosti. Dotakla se i predstojećeg NATO samita u Vašingtonu, uz ocjenu da fokus mora biti na jačanju odvratanja i odbrane Alijanse, nastavku podrške Ukrajini, te tretiranju Rusije kao dugoročne prijetnje evropskoj bezbjednosti.

Ministarka se, takođe, kratko osvrnula i na prioritete predstojećeg predsjedavanja OEBS-om koje će Finska preuzeti u 2025. na 50. godišnjicu Helsinškog završnog dokumenta. Ukazala na važnost očuvanja OEBS-a kao organizacije koja ima veliku važnost u bezbjednosnom kontekstu, ali i u očuvanju demokratskog bića država kroz ulogu u reformama i jačanju vladavine prava.

U svjetlu promjenljivog bezbjednosnog okruženja, NATO i saveznici moraju ostati ujedinjeni, ocijenio je **ministar Ivanović**, te podvukao da će Crna Gora kao kredibilna NATO članica nastaviti da doprinosi jedinstvenom odgovoru na aktuelne bezbjednosne izazove. Ukazao, takođe, da je za našu državu, koja je odgovoran susjed i zemlja privrženica regionalnoj saradnji, veoma važan nastavak davanja doprinosa i stabilnosti regiona Zapadnog Balkana.

Na temu OEBS-a, ministar pohvalio napore koje Finska ulaže u pripremu predstojećeg predsjedavanja. Saglasio se sa sagovornicom o značaju Organizacije, dodavši da je Crna Gora kroz praktične primjere osjetila doprinos OEBS-a u procesu reformi izbornog sistema, pravosuđa, jačanju profesionalizma u medijima, odnosno, daljem i sveukupnom jačanju demokratskog razvoja. Dodao da će Crna Gora nastaviti da dosljedno brani temeljne vrijednosti ove Organizacije.

U kontekstu multilateralizma, **ministar Ivanović** je informisao da je Crna Gora istakla kandidaturu za nestalnu članicu Savjeta bezbjednosti za period 2026-2027. na izborima koji će se održati 2025. Pojasnio važnost ove kandidature za našu državu, budući da bi izbor za članstvo u ovom tijelu korespondirao sa jubilejem dvadeset godina od nezavisnosti Crne Gore, te samim tim predstavljao važno diplomatsko dostignuće. **Ministraka Valtonen** zahvalila na pregledu prioriteta i važnosti ove kandidature za našu državu, kazavši da je finska strana istu notirala, te da će njenom razmatranju pristupiti sa dužnom pažnjom.

Sagovornici su razmijenili mišljenja i o modelima za produblјivanje bilateralne saradnje, gdje je sa crnogorske strane iskazana zainteresovanost za snažnije povezivanje u dijelu obrazovanja i naučno-istraživačkih projekata, kao i digitalizacije, što su oblasti u kojima Finska ima lidersku ulogu u svijetu i zasigurno može doprinijeti i unapređenju naših kapaciteta. U kontekstu otvaranja novih ekonomskih prilika i većeg priliva finških investicija, pomenut je **Sporazum o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u oblasti poreza na dohodak i imovinu**, pri čemu je konstatovano da se radi o sukcesivnom sporazumu (između SFRJ i Republike Finske), te da bi dvije strane trebalo da razmišljaju i u pravcu njegovog inoviranja tokom narednog perioda. Takođe, **finska strana je informisala da trenutno razmišljaju o kontekstu organizovanja velikog poslovnog foruma za region Zapadnog Balkana, budući da je dosadašnja ekonomska praksa pokazala da su finske kompanije mnogo više zainteresovane za investiranje kada je ispunjen preduslov pokrivenosti šireg regionalnog tržišta.**

Na kraju razgovora, sagovornici ponovili zadovolјstvo realizovanom posjetom, te je dogovoren nastavak komunikacije povodom tema koje su bile teme sastanka. Takođe, ministar Ivanović je ovom prilikom uputio poziv ministarki Valtonen za posjetu Crnoj Gori.

Nakon održanog radnog ručka, šefovi diplomatija su dali video izjave.

Posjeta Evropskom centru izvrsnosti za suprotstavlјanje hibridnim prijetnjama (Hybrid CoE)

Ministar vanjskih poslova dr Filip Ivanović posjetio je Evropski centar izvrsnosti za suprotstavlјanje hibridnim prijetnjama (Hybrid CoE), čije je sjedište u Helsinkiju, i sastao se direktoricom Teijom Tilikainen.

Ministar Ivanović se osvrnuo na dosadašnju uspješnu saradnju koju je Crna Gora ostvarila sa Centrom od 2019, kada je postala članica, naročito u pogledu ekspertske podrške i sprovođenja zajedničkih obuka u oblasti jačanja nacionalnih kapaciteta za suprotstavlјanje hibridnim prijetnjama. Ministar je pohvalio jedinstvenu prirodu Centra, kao jedinog ove vrste koji okuplja NATO i EU članice, i koji sprovodi raznovrsne aktivnosti u civilnom i vojnom domenu. Osvrnuvši se na posljedice sajber napada koji je Crna Gora pretrpjela u 2022, ministar je ukazao da naša država jasno prepoznaje da su hibridne prijetnje sastavni dio aktuelnog bezbjednosnog okruženja, te da predstavljaju izazov koji zahtijeva primjenu inovativnih strategija u nastojanjima da se zaštiti nacionalna i međunarodna bezbjednost. Stoga, istakao da je članstvo u Centru važno sa aspekta snaženja nacionalne otpornosti i, u krajnjem, kolektivne bezbjednosti.

Direktorica Centra Tilikainen je izrazila zadovolјstvo zbog posjete šefa crnogorske diplomatije Centru, te pozdravila angažman i ulogu koju je Crna Gora ostvarila od svog pristupanja. Predstavila ključne ciljeve u radu Centra kao međunarodne i autonomne organizacije zasnovane na mreži koja promovira sveobuhvatan pristup država i društava u suprotstavlјanju hibridnim pretnjama. Misija Centra, koji broji 34 NATO i EU države članice, je da ojača njihovu bezbjednost i mogućnosti za suprotstavlјanje hibridnim prijetnjama kroz razmjenu najboljih praksi, pružanjem preporuka, kao i testiranjem novih ideja i pristupa. U fokusu istraživanja Centra su tri kategorije: hibridni uticaji; ranjivost i otpornost ikreiranje strategije i odbrane. U Centru smatraju da je preduslov svih dalјih koraka prevashodno ispitivanje pojma hibridnih prijetnji, kao aktivnosti koje se planiraju i sprovode sa malignim namjerama prema državama ili institucijama, pri čemu je posebno problematično što sredstva implementacije konstantno evoluiraju – čime postaju teže predvidljiva – a uključuju manipulaciju informacijama, sajber napade, ekonomski uticaj ili prinudu, prikriveno političko manevrisanje, itd. Jednako je važno

posvetiti pažnju i istraživanju aktera koji stoje iza hibridnih prijetnji, odnosno, napada. Iz tog razloga, Centar ima zadatak da sprovodi istraživanja na gorepomenute teme jer imaju ključnu ulogu u razvijanju dubokog razumijevanja ove vrste prijetnji, čime se pomaže da donosioci odluka ojačaju svoju spremnost i otpornost, te donesu konačnu odluku na temelju provjerenih činjenica i analiza.

ZNAČAJ POSJETE

Posjeta ministra vanjskih poslova dr Filipa Ivanovića Republici Finskoj je prva posjeta crnogorskog zvaničnika od članstva ove države u NATO, čime je potvrđeno unapređenje međudržavnih odnosa u nivo savezništva.

U svim razgovorima finski zvaničnici su poslali jasnu poruku da Crna Gora može računati na snažnu i otvorenu podršku Finske na putu evropskih integracija ka članstvu u EU, kao što je i Finska imala podršku od naše države za njeno članstvo u NATO. Prepoznat je progres Crne Gore u reformama i izražena nada da će naša država uskoro postati punopravna članica EU, čime će se ispuniti očekivanja građana Crne Gore koji su jasno opredijeljeni ka integraciji u veliku evropsku porodicu.

Potvrđeno je da dvije države dijele vrijednosti i udruženo djeluju u okvirima međunarodne arhitekture, posebno bezbjednosne, sa ciljem davanja doprinosa očuvanju zajedničkih demokratskih vrijednosti.

Pored potvrđene bliske saradnje u NATO i nastavka podrške za naš evropski put, posjeta je bila značajna i za ispitivanje modela za dalje produbljivanje konkretnih oblika bilateralne saradnje, kako bi na adekvatan način ispratila unaprijeđene političke odnose i savezničku prirodu međudržavnih veza.